

Kuzey Kıbrıs'ta Toplumsal Cinsiyet' in Sağlık, Eğitim, İşgücü ve Siyaset Alanına Yansımaları*

Reflections of Gender on Health, Education, Labor and Politics in Northern Cyprus

** Dilay NECİPOĞLU¹ Hatice BEBİŞ² Ümit SEVİĞ³

^{1,2,3}Yakın Doğu Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Kıbrıs

Öz

Toplumsal cinsiyet toplumun kadın ve erkeğe verdiği rol, görev ve sorumluluklar ile toplumun algıladığı ve beklediği rolleri ifade eden kavramlardır. Toplumsal cinsiyet rolü iki biyolojik cinsiyet için bazı riskleri beraberinde getirirse de “ayrımcılıktan” en çok kadınlar etkilenmektedir. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’nde toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin en belirgin yansımaları kadın grubu aleyhine sağlık alanı olmakla birlikte eğitimden daha az yararlandığı, işgücüne katılım oranının düşük olduğu ve siyaset yaşamında daha az yer alabildiği belirlenmiştir. Kadınlar, birçok alanda toplumsal cinsiyet eşitsizliği açısından erkeklere oranla daha dezavantajlıdır.

Bu derlemede, zaman içinde değişen toplumsal dinamiğin ve sosyo-demografik değişkenlerin Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti kadınları üzerindeki etkisinin “toplumsal cinsiyet olgusu” bağlamında yansımalarını, Dünya ve Türkiye verileriyle karşılaştırılarak günümüzdeki durumu belirlemek amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Cinsiyet kimliği, Kuzey Kıbrıs, halk sağlığı hemşireliği,

* Geliş Tarihi:10.07.2020 / Kabul Tarihi:20.10.2020

** Sorumlu Yazar e- mail: dilay.necipoglu@neu.edu.tr

Atf; Necipoğlu, D., Bebiş, H., Seviğ, Ü. (2021). Kuzey Kıbrıs'ta toplumsal cinsiyet 'in sağlık, eğitim, işgücü ve siyaset alanına yansımaları; *Halk Sağlığı Hemşireliği Dergisi*, 3(1): 55-63.

Abstract

Gender is the concept that expresses the roles, duties and responsibilities that society gives to women and men, and the roles that society perceives and expects. Although the gender role brings some risks for both biological sexes, women are most affected by “discrimination”. Although the most prominent reflections of gender inequality in the Turkish Republic of Northern Cyprus are the health field against the female group, it has been determined that they benefit less from education, have a low participation rate in the workforce and take a less place in political life. Women are more disadvantaged than men in terms of gender inequality in many areas.

In this review, the impact of the Northern Cyprus Turkish Republic women of varying social dynamics and socio-demographic variables over time "gender phenomenon" in the context of reflections, is intended to determine situation today compared with Turkey and world data.

Keywords: Gender identity, North Cyprus, public health nursing

GİRİŞ

Cinsiyet, bir insanın kadın ya da erkek olarak genetik, fizyolojik ve biyolojik özelliklerini; toplumsal cinsiyet ise toplumun kadın ve erkeklere verdiği roller, görevler sorumluluklar ile toplumun algıladığı ve beklediği rolleri ifade eden kavramlardır (Başar, 2017; TC Kadın Statüsü Genel Müdürlüğü, 2017). Toplumsal cinsiyet için yapılan bu ayrımlar hem kadınların hem de erkeklerin yaşamını şekillendirmektedir (Öngen & Aytaç, 2013).

Toplumsal cinsiyet ayrımcılığı; dünyanın hemen her ülkesinde geçmişte var olmuştur, bugün de devam etmektedir. Ancak bireyin yaşamına etki şiddeti ve rakamsal göstergeleri toplumdan topluma farklılık göstermektedir (World Economic Forum [WEF], 2020). Toplumsal cinsiyetin varoluşunun biyolojik farklılıklardan kaynaklanabileceği değerlendirilebilmektedir. Kadının doğurganlığı ve annelik rolü, onu evine bağlamakta yani ev işleri ve çocuk bakımını üstlenme rolü yüklemektedir. Erkekler biyolojik farklılıktan kaynaklı ağır işleri yapmakta, evin dışında faaliyet göstermekte, maddi kaynak bularak kendi başına sözde, “evin geçimini” sağlamaktadır. Kadınının; yemek yapma, tertip, düzeni sağlama, temizlik gibi ev işleri, çocuk yetiştirme, yaşlının-hastanın bakımı gibi evin rutininde olan ve fiyatlandırılmayan faaliyetleri kadından doğal olarak beklenmektedir. Ortaya çıkan iş bölümü farklılığı, bu gün kadın ev dışında para getiren bir işte çalışsa bile, yaptığı katkı, erkek egemen toplum yapısında “toplumsal cinsiyet” desteğiyle göz ardı edilmektedir. Bu uygulamalar sosyolojik ve kültürel kodlarla da desteklenmektedir (Pekel, 2019). Toplumsal cinsiyet ayrımcılığının keskinliği, aynı zamanda o toplumun “kültürünün habercisi” olmaktadır. Toplumun kültürü; kadın ve erkeğin toplum içinde, davranışına, düşüncesine ve hareketlerine ilişkin beklentileri belirleyerek kadın ve erkeğin toplumsal rollerini yapılandırmaktadır (Bingöl, 2014).

Kuzey Kıbrıs'ta yapılan bir çalışmada, kadınların geleneksel kadınlık ve erkeklik rollerini kabul ettikleri ve kendilerini bu rolle tanımladıkları; kadınların %88'inin her şeyden önce iyi birer anne ve ev hanımı olmaları gerektiğini belirttiği saptanmıştır (KAYAD, 2011). Bu beklentilerin dışında davrananlar suçluluk, değersizlik, benlik saygısında düşme, hatta aile ve toplum tarafından ayıplanma, dışlama, dayak, okula göndermeme, evleneceği kişiyi seçme hakkını vermeme gibi fiziksel, psikolojik, sosyal olarak uygulama ve cezalara maruz kalmaktadır (Bingöl, 2014).

Küresel Cinsiyet Eşitsizlik Raporu ülkeleri değerlendirirken dört temel alanı dikkate almaktadır. Bu alanlar sağlık, eğitim, siyaset ve ekonomidir. Bu rapora göre; 2020'de hala dünya ülkelerinin birçoğunda cinsiyet eşitsizliği görülmektedir. Kuzey Kıbrıs'a ait resmi veriler bulunmamakla birlikte, dil, din, sosyo-ekonomik ve kültürel özellikleriyle çok benzer olan Türkiye Cumhuriyeti Devleti, cinsiyet eşitsizliği açısından 153 ülkeden 130. sırada yer almaktadır. Türkiye'de kadınlar; dünya ile karşılaştırıldığında sağlık alanında 64, eğitim alanında 113, siyasi alanda 109 ve ekonomik alanda 106. sırada cinsiyet eşitsizliğine maruz kalmaktadır(WEF, 2020). Toplumsal cinsiyet eşitsizliği sebebiyle kadınlar erkeklere göre, daha az sağlıklı, daha düşük eğitilmiş, daha az işgücüne katılan, daha düşük geliri olan ve siyasette neredeyse yer almayan pozisyondadır (Bal, 2014). Literatür gösteriyor ki; en yakın ilişkiler kurduğumuz Türkiye'de kadınlar bu dört alanda toplumsal cinsiyet eşitsizliği açısından erkeklere oranla daha dezavantajlıdır. Toplumsal cinsiyet eşitsizliği sebebiyle kadınlar erkeklere göre, daha az sağlıklı, daha düşük eğitilmiş, daha az işgücüne katılan, daha düşük geliri olan ve siyasette neredeyse yer almayan pozisyondadır (Bal, 2014).

Bu bulguyu destekler nitelikte, Beidoğlu ve Batman'ın (2014) yaptığı çalışma da, KKTC'de öğrenim gören üniversite öğrencilerinin çalışma, toplumsal, evlilik-aile yaşamları ve cinselliğe ilişkin kadına yükledikleri toplumsal cinsiyet rolleri, hem eşitlikçi hem de

geleneksel olmasına rağmen geleneksel algının hala daha varlığını sürdüğü belirlenmiştir (Beidoğlu & Batman, 2014).

Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliğinin Sağlık Alanındaki Yansımaları

Toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin en belirgin yansımaları sağlık alanındadır (Başar, 2017). Toplumsal cinsiyet rolü iki biyolojik cinsiyetinde sağlığını olumsuz etkilemekte ve bazı sağlık risklerini beraberinde getirmektedir. Erkeklerin evini geçindirme sorumluluğu ile ağır işler yapması veya zor koşullarda çalışması, karar verici rolü üstlenmesi stres yaşamalarına neden olmakta sağlıkları olumsuz etkilenmektedir. Kadınların ise kendilerinden beklenen rolleri yerine getirirken, ekonomik düzey, eğitim seviyesi ve sosyal statülerinin düşüklüğü de, erkeklerle kıyaslandığında onların daha fazla sağlık riskiyle karşı karşıya kalmalarına neden olmaktadır (Aydın ve ark, 2016). Literatüre göre toplumsal cinsiyet ayrımcılığından kaynaklanan sağlık sorunlarından kadınlar, en fazla üreme sağlığı alanında etkilenmektedir (Bal, 2014; Başar, 2017). Kadınların, sağlık hizmetlerinden yetersiz ya da geç kalarak yararlanmalarının sonucu anne ölümleri, jinekolojik sorunlar, aile planlamasından yararlanamama sonucu aşırı doğurganlıkla gibi pek çok problemle karşı karşıya kalmaktadırlar. Kadınların statüleri nedeniyle sağlık haklarını bilmedikleri, sağlık hizmeti almaya bağımsız karar vermede zorlandıkları, sağlık kuruluşuna gitmede sorun yaşadıkları, ulaşımda engellerle karşılaştıkları ve sonuçta sağlık hizmeti almada geciktikleri belirlenmiştir (Coşkun & Özdilek, 2012).

Kadınların biyolojik özellikleri nedeniyle sağlık sorunları yaşadıkları görülse de, temelinde toplumsal cinsiyet eşitsizliğinden kaynaklı, toplumun ataerkil yapısı, güç kullanma/şiddet olgusunun beraberinde getirdiği fiziksel-psikolojik-sosyal sorundan bulunmaktadır. Kadın cinsiyeti, şiddetle yaşamının her döneminde, her alanda ve farklı şekillerde (fiziksel, psikolojik, ekonomik şiddet vs.) karşılaşılabilmektedir. Karşılaşılan şiddet her yerde görülse de aile içindeki şiddetin çok daha yaygın olduğu bilinmektedir. Kadına yönelik şiddet yaşam döngüsü içinde eğitimden yoksun bırakma ile başlamakta, işgücüne katılmasını engelleme, statüsünü düşük görmesini sağlama, hamilelik kız çocuk cinsiyeti aleyhine küretaj, daha az sağlık kontrolüne götürülme, doğuma destek vermeme, doğum sonu hastanede yalnız bırakma, taburculuk işlemlerini geciktirme-yapmama, kız bebekleri öldürme, ihmal-istimarda bulunma, dövme, genital mütülasyon, kadın ticareti, paralı sekse zorlama gibi şiddet türleri kadının sağlığı üzerinde olumsuz etki yaratmaktadır (Subaşı & Akın, 2003).

Sağlık alanında, cinsiyet eşitsizliği doğuştan beklenen yaşam süresi ve yaşam kalitesi bağlamında da tartışılabilir. Dünya Bankası verilerine göre, küresel nüfusun 2015 yılında doğuştan beklenen yaşam süresi 72,3 yıl olarak belirlenirken kadınların 74,7 yıl ve erkeklerin 70,2 yıl olarak belirlenmiştir (The World Bank [WB], 2019). Türkiye’de kadınlarda doğuştan beklenen yaşam süresi 81 yıl iken, erkeklerin 75,6 yıldır (Türkiye İstatistik Kurumu [TÜİK], 2019). KKTC 2017 verileri incelendiğinde kadınların doğuştan beklenen yaşam süresi 84 erkeklerin ise 81,3 olduğu görülmektedir (KKTC İstatistik Yıllığı, 2018). KKTC’de doğuştan beklenen yaşam süresinin dünya geneli ve Türkiye’den yüksek olması olumlu bir durumdur. Dünya, Türkiye ve KKTC’de kadınlar, erkeklere göre daha uzun yaşamaktadırlar. Ancak araştırmalar kadınların yaşam süreleri uzamış olsa bile yaşam kalitelerinin erkeklere göre daha düşük olduğunu göstermektedir.

Erken yaşıta çocuk sahibi olmak hem anne, hem de bebek için yüksek risk taşımaktadır. Ergen kadınlar fiziksel olarak çocuk doğurmaya hazırlıklı olmayıp, yirmili yaşlarındaki kadınlardan daha fazla ana ölümü, gebelik ve doğum komplikasyonları riski taşımaktadırlar (Şen & Kavlak; 2011). Erken evlilik veya erken annelikle kadının eğitim alma, üretime katılma ve sağlık hakkı da çoğunlukla ortadan kalkmaktadır. KKTC evlilik yasaasına göre 18

yaşının doldurmamış kişiler evlenemez (KKTC Evlilik Anayasası, 1998). Ancak, bu yasa KKTC’de erken evlenme ve erken yaşta çocuk sahibi olmayı engelleyememektedir. 2011 yılı nüfus sayımı verilerine göre 15-19 yaş grubunda 477 kadın ve 59 erkek evli olduğu belirlenmiştir (Devlet Planlama Örgütü [DPÖ], 2011). 2016 verilerine göre ise 14-19 yaş grubu kadınların 72’si çocuk sahibi olurken, buna karşın aynı yaş grubunda olan erkeklerden sadece 7’sinin çocuğu vardır. Bu eşitsizlik ilk evlenme yaşları incelendiğinde de görülmektedir. KKTC’de kadınların ilk evlenme yaşı 2015 yılında 29.4 yaşken 2016 yılında 29.9’ya yükselmiştir. Bunun paralelinde erkeklerin ilk evlenme yaşı 2015 yılında 32.4 ve 2016’da 32.6 olarak belirlenmiştir. İlk ebeveyn olma yaş grubu kadınlarda 25-29, erkeklerde 30-39’dur (DPÖ, 2017). Türkiye’de 2016 yılında ilk evlenme yaşı kadınlar için 24 iken erkekler için 27.1 olarak belirlenmiştir (TUİK, 2017). Kıbrıs’ta en yüksek yaşa özel doğurganlık hızı Türkiye ile benzerlik göstererek 25-29 yaş aralığındadır.

Toplam doğurganlık hızı, bir kadının doğurgan olduğu dönem olan 15-49 yaş grubunda doğurabileceği ortalama çocuk sayısını ifade etmektedir. Dünya Bankası 2015 verileri değerlendirildiğinde kadınlardaki küresel nüfusun toplam doğurganlık hızı %2.5tir (WB, 2015). Türkiye’de toplam doğurganlık hızı, 2015 yılında 2.15 çocuk iken 2016 yılında 2.10 çocuk olarak gerçekleşti (TUİK, 2015; TUİK, 2016). KKTC’de doğurganlık hızı 2011’den beri değişmemekle birlikte 1.8 olarak belirlendi. Kaba doğum hızı ise, bin nüfus başına düşen canlı doğum sayısını ifade etmektedir (KKTC İstatistik Yıllığı, 2018). Kaba doğum hızı Türkiye’de 2015 yılında binde 17 iken 2016 yılında binde 16.5’e gerilemiştir. KKTC’de kaba doğum hızı verileri değerlendirildiğinde Türkiye verilerinin altında olduğu görülmektedir. 2016 yılında 13.3 iken, 2017’de 12.9’a düşmüştür (KKTC İstatistik Yıllığı, 2018). KKTC’de kadınlara ait veriler yıllara göre memnurluk verici bir gelişme göstermesine rağmen kadınlarla erkekler arasında gözlenen farklılıklar Dünya ve Türkiye ile benzerlik göstermektedir.

Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliğinin Eğitim Alanındaki Yansımaları

Eğitim, tüm dünyada cinsiyet eşitliğinin temelini oluşturacak en önemli unsurdur. Her kız ve erkek çocuğun eğitime fırsat eşitliği temelinde özgürce erişmesi UNICEF’in küresel önceliklerindedir (United Nations International Children’s Emergency Fund [UNICEF], 2020). Fakat kız çocuğunun doğumdan itibaren erkek çocuklarına göre daha dezavantajlı olduğu alanlardan biri de eğitimidir (Özaydınlık, 2014). Bu eşitsizlik, yalnızca kız çocuklarını ve kadınları etkilemekle kalmamakta, aynı zamanda ülkenin demokratikleşmesinin ve kalkınmasının önünde de ciddi bir engel oluşturmaktadır (Özaydınlık, 2014). Eğitim olanağı kadının birçok alanda ilerlemesi için başlangıç noktası olmakla birlikte her alanda yerini alması, tüm haklarını bilmesi ve kullanması açısından da son derece önemlidir.

Dünya ülkelerinin %66’sında eğitim alanında cinsiyet eşitliğine ulaşılmış olmasına rağmen 132 milyon kız çocuğu okul eğitimine katılamamaktadır (Unicef, 2020). Türkiye’de de ortaöğretimde kız çocuklarının okullaşma oranı erkeklere göre düşüktür (TC Eğitim Reformu Girişimi Raporu, 2018). KKTC’de Milli Eğitim Yasasınca Zorunlu Eğitim ve Öğretim Hakkı “Onbeş yaşına kadar eğitim, kız ve erkek ayrımı yapmaksızın, her yurttaş için bir hak ve ödev olup zorunludur” bulunmaktadır (KKTC Milli Eğitim Yasası, 1986). KKTC’de sekiz yıl zorunlu eğitim sistemiyle ilkokul ve ortaokullarda okullaşma oranı yüzde yüzdür. 2019-2020 eğitim ve öğretim yılında KKTC üniversitelerinde öğrenim gören 104658 öğrencileri bulunmakta; 59625 erkek, 45033 kız öğrenci olduğu belirtilmiştir (KKTC Milli Eğitim Bakanlığı, 2020). KKTC’de kadınların %96’sı okuma yazma bilirken, %4’ü; eğitimin zorunlu olmasına rağmen okuma yazma bilmemektedir. Okuma yazma bilmeyen erkeklerin yaklaşık iki katı kadar kadın bulunmaktadır (DPÖ, 2017). Bu oranlar KKTC’de eğitimdeki eşitsizliğin

önemli bir göstergesidir. Geçmiş yüzyılın son çeyreğine kadar KKTC’de yaşayan yükseköğretim eğitimi almak isteyen gençler Türkiye ve İngiltere’ye gitmek zorunda kalmaktaydılar. KKTC’deki ilk üniversitenin 1979 yılında kurulmasıyla birlikte eğitim için dış göçler giderek azalmış; günümüzde ise KKTC’de on’dan fazla üniversite bulunması ve bu üniversitelerin ilçelere dağılmış olması eğitime ulaşmayı kolaylaştırmıştır. Üniversitelerin her yıl öğrenci sayılarının artması ve ulaşım imkanlarının kolaylaşması ile önümüzdeki yıllarda eğitimde cinsiyet eşitsizliğinin minimuma ineceği düşünülebilir.

Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliğinin İşgücü Alanındaki Yansımaları

Son yirmi yılda dünya çapında kadınların istihdama katılım oranlarının yükseldiği belirlenmiştir (Özaydınlık, 2014). Tüm dünyada kadınların işgücüne katılımındaki artışa rağmen, yoksul kadınların sayısının artması “yoksulluğun kadınlaşmasına” neden olmuştur. Kadın istihdam oranının düşük olması, ücretsiz aile işçiliğinin kadınlar arasında yüksek olması, kadınların büyük bir çoğunluğunun gelir açısından ailelerine ve eşlerine bağımlı olması, özelleştirme, iş güvencesinin azalması yoksulluğun kadınlaşmasının önemli nedenlerindedir (Bal, 2014). Bu durum kadınların yoksul yaşamalarına dolayısıyla sağlıksız olmalarına sebebiyet verebilmektedir.

KKTC’de 2018 yılında istihdam edilenlerin sadece %35.5’ini kadınlar oluşturmaktadır. Bununla birlikte kamu üst kademe yönetici pozisyonunda çalışanların sadece %31.9’u kadın cinsiyeti grubundadır. KKTC’de 2019 hane halkı işgücü anketi sonuçlarına çalışan kadınların %85,5’i ücretli ve maaşlı, %2.1’i yevmiyeli, %3.5’i işveren, % 6.1’i kendi hesabına, % 2.2’si ücretsiz aile işçisi olarak çalışmaktadır (KKTC İstatistik Yıllığı, 2018). Bu veriler Türkiye ile benzerlik göstermektedir. Kadın istihdamı erkeklere göre daha azdır. İstihdam payı içinde bulunan kadınlar genellikle erkeklere göre daha düşük pozisyonlarda çalıştırılma ve cam tavan engeline takılmaktadır. Kuzey Kıbrıs’ta eğitim seviyesi ile iş gücüne katılım oranları arasında pozitif bir ilişki görülmektedir. Dolayısıyla eğitimden yararlanan kadınların iş gücü verimliliğinin artış göstermesi, aile gelirini ve refahını yükselterek yoksulluğun azaltılmasını sağlamakta, ülkenin toplumsal gelişimine katkıda bulunmaktadır.

Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliğinin Siyaset Alanındaki Yansımaları

Toplumsal cinsiyet ve kadınların siyasal katılımı dolaylı olarak demokrasinin ve toplumdaki gelişimin göstergeleridir (Kabaoğlu, 2017). Kadınların eğitimi de politik hayatta önemli bir yerdedir. Kadınların siyasal yaşama katılımı, erkeklere oranla oldukça düşük seyretmektedir (Özyanık, 2014).

Kadınların siyasete katılımı, toplumun politik ve ekonomik koşullarının yanı sıra kültürüne, coğrafi yapısına, zamana, ırk ya da etnik farklılıklarına göre de şekillenir. Kadınların toplumun siyasal yaşamına katılımındaki eksiklik, demokrasinin anlamına uygun bir şekilde ilerlemesine izin vermezken, aynı zamanda “yönetime katılma” konusunda da, cinsiyet eşitsizliği problemini de gündeme getirmektedir (Kabaoğlu, 2017). KKTC’de 2016 yılında yürürlüğe giren yasaya göre, kadınların siyasete katılımı desteklemek adına, siyasi partilere %30 oranında cinsiyet kotası konmuştur. 7 Ocak 2018 tarihinde yapılan KKTC Milletvekilliği Erken Genel Seçiminde kesinleşen aday listeleri incelendiğinde, 388 adayın üçte birinden daha azı temsil eden 113 kadın aday bulunmaktadır. 8 Ocak 2018 tarihinde yapılan seçimde seçilen 50 milletvekilinden sadece dokuzu kadındır (kadınların meclisteki temsiliyeti %18). 2018 yılında yapılan Yerel Kuruluş Organları Genel Seçimi sonuçları incelendiğinde belediye başkanlarının tümünün erkek olduğu görülmektedir (Yüksek Seçim Kurulu, 2018). KKTC’de siyasette kota sınırı konması ve seçilen kadın sayılarının az olması kadınların siyasette cinsiyet ayrımcılığına uğradığını göstermektedir.

Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliğinin Önlenmesinde Halk Sağlığı Hemşireleri

Toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadının güçlendirilmesinin başarılması için toplumsal cinsiyet ayrımcılığı hakkında bilgi sahibi olmak, nedenlerini algılamak ve cinsiyet ile ilgili sağlık adaletsizliklerin belirlenerek sağlık, eğitim ve istihdam alanlarındaki tüm politika ve programların geliştirilmesi, uygulanması, izlenmesi ve değerlendirilmesinde sağlık profesyonellerinden halk sağlığı hemşirelerinin yeri çok önemlidir. Halk sağlığı hemşireleri toplumla ve bireylerle sürekli iletişim ve etkileşim halindedir. Halk sağlığı hemşireleri, "toplumsal cinsiyet eşitliği" perspektifinde sağlık, eğitim, işgücü ve siyaset alanında yaşanan sorunların belirlenmesi, önlenmesi ve azaltılmasında eğitici, savunucu, araştırmacı gibi önemli rollere sahiptir (Aydın ve ark, 2016). Hemşireler, toplumsal cinsiyete dayalı bireysel, toplumsal eğitimler yapma, sektörler arası işbirliği yapma, danışmanlık, rehberlik gibi rollerini kullanarak kadının her alanda güçlendirilmesine sağlıklı kadınlardan sağlıklı çocuklar, sağlıklı çocuklardan sağlıklı toplumlar oluşmasına katkıda bulunacaklardır (Kahraman, 2010; Özden ve ark, 2018).

SONUÇ VE ÖNERİLER

Ulaşılan veriler ışığında, KKTC’de de toplumsal cinsiyet eşitsizliği yaşanmaktadır. Bu eşitsizlik kadın aleyhine olmaktadır. Cinsiyet ayrımcılığı kendini sağlık, eğitim, işgücü ve siyasal alanda göstermektedir. Bu eşitsizliği önlemek için;

-KKTC’de kadınların sağlık durumunun iyileştirilmesi için halk sağlığı hemşiresi olarak sahada görev yapan hemşirelerin sağlık hizmetine ulaşamayan grupları belirleyip, ev ziyareti yöntemiyle eğitimler yapıp sağlık hizmeti götürmesi,

-Toplumsal cinsiyet konusunda farkındalığın arttırılması için erkek cinsiyeti grubuyla birlikte çeşitli organizasyonlarla işbirliği yapılarak kampanyaların yürütülmesi,

-Kadınlara her alanda haklarının öğretilmesi,

-Eğitimden kız çocukların dışlanmaması için zorunlu devlet politikaları geliştirilmesi,

-Ailelerin cinsiyet rol tutumlarında eşitlikçi davranmaları için eğitilmeleri ve teşvik edilmelerinin sağlanması,

-Eğitimli kadınların çalışma hayatına daha fazla katılması sağlayacak devlet politikalarının kadını destekleyici nitelikte olması, kadınlara pozitif ayrımcılık yapılması,

-Toplumsal cinsiyet eşitsizliğini ortaya koyacak bilimsel çalışmaların arttırılması,

-Siyasi partilerin kadın kotası uygulamasının artırılarak desteklenmesi önerilmektedir.

Yazar Katkıları

Fikir: DN, HB, ÜS, Tasarım: DN, HB, ÜS, Kaynaklar ve Malzemeler: DN, HB, Verilerin toplanması ve analizi: DN, HB, Literatür Tarama: DN, H B, ÜS, Yazıyı Yazan: DN, HB, ÜS, Eleştirel İnceleme: DN, ÜS.

KAYNAKLAR

- Aydın, M., Bekar, E.Ö., Gören, Ş.Y. & Sungur, M.A. (2016). Hemşirelik Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumları. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 16(1):223-242.
- Bal, M.D. (2014). Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliğine Genel Bakış. *Kadın Sağlığı Hemşireliği Dergisi*, 1(1):15-28.
- Başar, F. (2017). Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği: Kadın Sağlığına Etkisi. *ACU Sağlık Bilimleri Dergisi*, 2017(3):131-137.
- Beidoğlu, M. & Batman, K.A. (2014). Üniversite Öğrencilerinin Kadının Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Görüşleri: Kuzey Kıbrıs Örneği. *Kadın/Woman 2000 Dergisi*, 15(1):45-71.
- Bingöl, O. (2014). Toplumsal Cinsiyet Olgusu ve Türkiye’de Kadınlık. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 16(1):108-114.
- Coşkun, A. & Özdilek, R. (2012). Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği: Sağlığa Yansıması ve Kadın Sağlığı Hemşiresinin Rolü. *Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi*, 9(3):30-39.
- Kabaoğlu, Q.S. (2017). Toplumsal Cinsiyet ve Siyaset. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(2): 1-4.
- Kahraman, D.S. (2010). Kadınların Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliğine Yönelik Görüşlerinin Belirlenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Elektronik Dergisi*, 3(1): 30-35.
- KAYAD. (2011). *Kıbrıs’ın Kuzey Kesiminde Kadınların Profili*. Lefkoşa: KAYAD.
- Pekel, E. (2019). Toplumsal Cinsiyet Rollerini ve Kadının Çalışma Hayatındaki Konumu. *Balkan ve Yakın Doğu Sosyal Bilimler Dergisi*, 5, 30-39.
- Öngen, B. & Aytaç, S. (2013). Üniversite Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumları ve Yaşam Değerleri İlişkisi. *Sosyoloji Konferansları Dergisi*, 48(2):1-18.
- Özaydınlık, K. (2014). Toplumsal Cinsiyet Temelinde Türkiye’de Kadın ve Eğitim. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 14(33): 93-112.
- Özden, S. & Gölbaşı, Z. (2018). Sağlık Çalışanlarının Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumlarının Belirlenmesi. *Kocaeli Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 4(3), 95-100.
- Subaşı, N. & Akın, A. (2003). Kadına Yönelik Şiddet; Nedenleri ve Sonuçları. *Toplumsal Cinsiyet, Sağlık ve Kadın*, 231-249.
- Şen, S. & Kavlak, O. (2011). Çocuk Gelinler: Erken Yaş Evlilikleri ve Adölesan Gebeliklere Yaklaşım. *Aile ve Toplum, Eğitim- Kültür ve Araştırma Dergisi*, 7(25):35-44.
- KKTC Devlet Planlama Örgütü. (2020, 15 Nisan). <http://www.devplan.org/Ecosos/BOOK/SEG-2017.pdf>
- KKTC İstatistik Yıllığı. (2020, 15 Nisan). Nüfus ve Hayati İstatistikler. <http://www.stat.gov.ct.tr/IST-YIL-2018.aspx>
- KKTC Evlilik Yasası. (2018, 28 Mayıs). [http://mevzuat.kamunet.net/mmd/yasalar/Aile%20\(Evlenme%20ve%20Bo%20C5%9Fanma\)%20Yasas%C4%B1.pdf](http://mevzuat.kamunet.net/mmd/yasalar/Aile%20(Evlenme%20ve%20Bo%20C5%9Fanma)%20Yasas%C4%B1.pdf)
- KKTC Milli Eğitim Yasası. (2018, 10 Ağustos). <http://www.yodak.gov.ct.tr/Portals/1119/Yasalar/milliegitim%20yayasas%C4%B1.pdf>
- KKTC Milli Eğitim Bakanlığı. (2020, 03 Haziran) <http://eohd.mebnet.net/sites/default/files/2019-2020%20MEKB%20IstatistikYilligi.pdf>
- KKTC İstatistik Kurumu. (2019, 20 Temmuz). İş Gücü Anketi. <http://www.stat.gov.ct.tr/HIA-BULTEN-YIL-6.aspx>
- KKTC Seçim Yasası. (2017, 2 Şubat). <http://www.mahkemeler.net/cgi-bin/elektroks.aspx> (28.05.2018).

- KKTC Yüksek Seçim Kurulu. (2018, 20 Ağustos). <http://ysk.mahkemeler.net/>
- KKTC Devlet Planlama Örgütü. (2018, 28 Mayıs). İstatistik Yıllığı. <http://www.devplan.org/ISTYILLIK/IST-YILLIK-2016.pdf>
- KKTC Devlet Planlama Örgütü. (2011, 05 Mart) Nüfus Sayım Sonuçları. <http://www.devplan.org/Frame-tr.html>.
- KKTC Devlet Planlama Örgütü. (2018, 28 Mayıs). İstatistik Yıllığı. <http://www.devplan.org/ISTYILLIK/IST-YILLIK-2015.pdf>
- KKTC Devlet Planlama Örgütü (DPÖ). (2018, 5 Haziran). Ekonomik ve Sosyal Göstergeler. <http://www.devplan.org/Ecosos/BOOK/SEG-2016.pdf>
- The World Bank (WB). (2020, 15 Haziran). Life Expectancy. <https://data.worldbank.org/indicator/SP.DYN.LE00.IN>
- Türkiye İstatistik Kurumu. (2019, 5 Mart). Hayati İstatistikler. http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1060.
- Türkiye İstatistik Kurumu. (2018, 28 Mayıs). Doğum İstatistikleri. <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=21514>
- Türkiye İstatistik Kurumu. (2018, 28 Mayıs). Doğum İstatistikleri. <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=24647>
- TC Eğitim Reformu Girişimi Raporu. (2018, 19 Ağustos). <http://www.egitimreformugirisimi.org/egitim-reformu-girisimi-10-egitim-izleme-raporunu-acikladi/>
- TC Başbakanlık Kadın Statüsü Genel Müdürlüğü. (2018, 28 Mayıs). <http://kadininstatusu.aile.gov.tr/data/542a8e0b369dc31550b3ac30/Toplumsal%20Cinsiyet%20Esitligi.pdf>
- United Nations International Children's Emergency Fund (UNICEF). (2020, 28 Mayıs) <https://www.unicef.org/>
- United Nations International Children's Emergency Fund, Girl Education. (2020, 28 Mayıs). <https://www.unicef.org/education/girls-education>
- World Bank, Fertility Rate. (2020, 28 Mayıs). <https://data.worldbank.org/indicator/SP.DYN.TFRT.IN>
- World Economic Forum (WEF). (2020, 15 Haziran). http://www3.weforum.org/docs/WEF_GGGR_2020.pdf